

Pobres nens rics

Les defenses dels fills de famílies riques dels Estats Units que han delinquit argumenten l'atenuant d'una nova malaltia mental deguda a l'educació irresponsable dels pares: l'aflluència.

Reportatge de Miquel Payeras

Al'any 2008, Robert H. Richards IV, de 39 anys, hereu d'una de les famílies més riques de Delaware, als Estats Units, fou acusat d'haver abusat i violat la seva filla, de 3 anys. El 2009 va ser condemnat per aquest delicte a vuit anys de presó. La sentència creà una gran polèmica, ja que se la considerà massa benèvola. Les crítiques s'incrementaren i superaren les fronteres estatals quan el jutge del Tribunal Superior de Delaware Jan R. Jurden la rectificà lleugerament per convertir-la en vuit anys de llibertat condicional, amb l'argument que "a una personalitat" com la de l'agressor sexual "no li seria favorable" el tancament forçat.

Aquesta insòlita decisió donava la raó al que la defensa havia argumentat durant el judici. En síntesi, que Robert havia estat durant tota la seva vida un "nen ric" de pares "irresponsables" que no li havien ensenyat el sentit de la responsabilitat i que per tant patia *aflluència*, o malaltia dels nens rics i consentits, que li impedia saber valorar les conseqüències dels seus actes. Durant els anys de llibertat condicional Robert ha estat acusat dues vegades més d'haver abusat de nens, però el 2014 s'arribà a un acord confidencial de generoses compensacions econòmiques que desferen les acusacions. En algun moment d'aquest tot just iniciat 2017 quedarà del tot lliure.

Per delictes iguals, un pobre passa dècades a la presó, als Estats Units.

Ara fa poc més d'un any, el desembre de 2015, un jove de 16 anys, Ethan Couch, va ser detingut a Puerto Vallarta, Mèxic, juntament amb la seva mare, Tonia, de 48 anys. Tot seguit foren entregats a la policia dels Estats Units perquè la mare havia ajudat el fill a trencar la llibertat condicional i fugir del país. Ethan estava sota condemna de 10 anys de llibertat condicional. El motiu era que als 13 anys va conduir sense permís i barrantxo una furgoneta a gran velocitat -molt per sobre del mínim permès- i atropellà 13 persones: quatre moriren i nou quedaren greument ferides, i després intentà →

→ fugir. La fiscalia demanà 20 anys de presó, la pena habitual en aquests casos –en aquell país, al contrari del nostre on no es pot jutjar un menor de 14, s’és responsable penal a qualsevol edat–, però la jutgessa, Jean Boyd, acceptà la tesi atenuant de la defensa segons la qual el jove patia *afluència*: una relativa incapacitat mental deguda al fet que els seus pares no li havien inculcat el sentit de la responsabilitat personal, no li havien ensenyat la diferència entre el bé i el mal, ni que no tot es pot fer, ni que els actes mal fets tenen conseqüències. En resum, que la seva personalitat a causa de l’educació rebuda era un atenuant i, per tant, els defensors demanaven que el jove no entrés a presó sinó que quedés sota vigilància. L’argument va tenir èxit. La jutgessa el condemnà a 10 anys en llibertat condicional.

L’escàndol fou majúscul als Estats Units. La tesi d’aquesta suposada malaltia és força discutida i té molts detractors. La principal crítica que es va fer a la decisió judicial fou deguda al contrast entre la condemna a Couch i la que la mateixa jutgessa texana havia imposat no molt de temps abans a un jove negre

de família pobre, de 16 anys: 20 anys a la presó per conduir borratxo, atropellar mortalment un home i després fugir. Dos delictes iguals i dues penes tan desiguals. “El que preval en la justícia d’aquest país són els diners”, sentencià Eric Boyles, víctima de l’atropellament de Couch en el qual resultà ferit greu i perdé la dona i la filla, en declaracions recollides per *Houston Chronicle* i *Dallas Morning News*, entre d’altres mitjans. Val a dir que Couch, després de ser detingut per violar la llibertat condicional, fou novament jutjat: la fiscalia demanava deu anys de presó, però només va ser condemnat a dos.

A pesar de les crítiques i de l’escàndol creix el nombre de casos judicials en els quals les defenses de fills adolescents o adults de l’alta societat que han estat imputats per greus delictes addueixen com a atenuant la ja famosa malaltia dels nens rics, l’*afluència*.

‘Afluència’

El concepte naix de la combinació de les paraules angleses *influenza* (‘grip’) i *affluence* (‘opulència’) i es té cons-

tància que es va usar ja en els anys 50, però no fou fins el 1997 quan el terme es féu famós gràcies a dos llibres. Aquell any la psicòloga Jessi O’Neil publicà *The Golden Ghetto: The Psychology of Affluence* (‘El gueto d’or: la psicologia de l’*afluència*’); i John De Graaf, David Wann i Thomas H. Naylor signaren *Affluence: The All-Consuming Epidemic* (‘*Afluència*: l’epidèmia que tot ho consumeix’). Tots aquests autors defensen que és comú entre famílies de classe alta que els fills s’eduquin amb una preocupant manca de valors i que omplien la mancança amb una creixent afició pel consum material desmesurat, fora de tot control, i, de manera gens estranya, per l’abús de drogues, alcohol i sexe. En poques paraules, es converteixen en materialistes obsessius que no atenen a res més que a la satisfacció immediata dels desitjos sense que els seus progenitors siguin capaços d’ensenyar-los el sentit de la responsabilitat. El resultat són fills molt malcriats, amb diners, amb pares que no els exigeixen responsabilitat ni castiguen els actes incorrectes.

La jutgessa Jean Boyd condemnà el blanc i ric Couch a 10 anys de llibertat condicional i pels mateixos delictes ficà un jove negre i pobre 20 anys a la presó. Baix, Ethan Couch, el famós jove ric de l'*afluenza*, al jutjat, després de ser condemnat a dos anys per haver violat la llibertat condicional.

Justament és aquesta l'argumentació que usà el principal testimoni de la defensa en el cas Couch. Així ho explicava la BBC-World el 29 de desembre de 2015: "l'expert assegurarà que l'acusat (...) era víctima d'uns pares irresponsables que l'havien malcriat; el deixaren créixer sol, sense límits ni regles, i mai no el castigaren. Com a resultat, l'expert assegurarà que Couch sofria *afluenza*, una condició per raó de la qual no era capaç de mesurar ni entendre les conseqüències dels seus actes".

Però tot seguit la ràdio i la televisió públiques britàniques recordaven que l'argument, que "cada vegada s'usa més als Estats Units", no gaudeix del reconeixement general, ni prop fer-hi tampoc, perquè, de fet, la majoria dels experts no hi creuen: "No està reconeguda [com a malaltia] per l'Associació de Psiquiatria dels Estats Units, ni per cap altre ens oficial. Tampoc està inclosa en cap versió del *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders* ('Manual diagnòstic i estadístic dels trastorns mentals'), més conegut per les seves sigles DSM, que és la Bíblia dels psicòlegs i psiquiatres, i no s'ensenya tampoc a les universitats" en els estudis de psicologia ni en els de medicina psiquiàtrica. Així doncs, conclouïa la BBC, seria lògic que la famosa *afluenza* no fos acceptada com a atenuant, però resulta que així passa "cada vegada més".

L'existència de nens malcriats està fora de dubte, però ha de ser un atenuant judicial si delinqueixen quan han crescut?

Malaltia o excusa

Durant tot el 2016 la resposta a aquesta pregunta ha creat polèmica recurrent a través dels mitjans de comunicació estatunidencs. El mes de gener la CNN publicava un reportatge amb relació a l'afer Couch en el qual es demanava si "l'*afluenza* és autèntica o per ventura som davant d'una manera a través de la qual els nens i adolescents consentits puguin aconseguir evadir les conseqüències dels seus actes?". Aquest és el bessó de la qüestió.

Segons una investigació de la Universitat de Colúmbia, el 20% dels adolescents de classe mitjana-alta creuen que els seus pares solucionaran qualsevol situació complicada que se'ls pugui presentar a l'escola. Pensen que tota cosa mal feta que facin pot ser arreglada a la seva conveniència gràcies a la intervenció paternal. La seva autora, la psicòloga Suniya Luthar, declarava al mitjà referit el passat setembre que aquesta idea està en la base de la sentència tan suau contra Couch i que, en el fons, del que es tracta és de la introducció progressiva en els jutjats dels Estats Units "d'un doble estàndard" de caire classista que té per objectiu afavorir "els nens rics" quan delinqueixen.

La mateixa especialista explicava que, a desgrat del que diuen els psicòlegs que són utilitzats per les defenses per argumentar l'atenuant del *pobre nen ric*, l'*afluenza* no és una verdadera malaltia d'una classe social sinó la conseqüència de la molt deficient paternitat que es dona tant entre els rics com entre els pobres. I recordava que els pares de

Couch són un cas de "mal exemple absolut": entre pare i mare sumen més de vint faltes i delictes –per conduir beguts, per accidents de trànsit, per treure de la carretera un altre vehicle, per insults i amenaces...– i en el cas del progenitor se li afegeix que fou acusat per la seva exdona d'agressió. La parella sempre han evitat la presó a canvi de pagar fortes multes i compensacions econòmiques per a les víctimes dels seus actes irresponsables. Concloïa Luthar que, si s'ha de considerar la mala educació paternal com un atenuant per als actes il·legals dels fills, el que no es pot fer és només fer-ho per als de famílies benestants.

Per a aquesta especialista l'*afluenza* no és, en resum, més que una excusa classista. Una conclusió que pareix quedar ben provada degut al fet que mentre la jutgessa texana Jean Boyd envià 20 anys a la presó un jove negre pobre, el blanc i ric Couch, amb una acusació calcada, va ser castigat per ella mateixa únicament a deu anys d'estar en llibertat condicional.

Afluenza o, més aviat, parts i quarts? •

